

Bengül İnce'nin 12 Nisan 2019 tarihinde İzmir'de Yüksel Pazarkaya ile yüz yüze gerçekleştirdiği röportajın tutanağı

B.İ: Siz de İzmir'de başladınız hayata değil mi ?

Ben 1940 yılında İzmir'de doğdum. Doğum yerim İzmir fakat annemin babamın doğum yeri Sivrihisar, Eskişehir Sivrihisar. Beni de o kütüğe kaydetmişler, İzmir'de doğmama rağmen. Annem babam Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinden İzmir'e gelmişler, yerleşmişler.

B.İ: Siz kaçınıcı çocuksunuz?

Ben birinci çocuğum. Benden sonra üç kız bir erkek kardeşim daha oldu; beş kardeşiz.

B.İ: Onlar İzmir'de mi yaşadılar?

Y.P: Onlar İzmir'de yaşadılar, biri hariç hala İzmir'de yaşıyorlar. Biri İstanbul'da, İstanbul'a yerleşti, benim dışımda bir kız kardeşim İstanbul'da yaşıyor. Yıldırım Kemalbey İlkokulu'nu bitirdim Namazgâh'ta, Altınordu Mahallesi'nde. Orta 1'den itibaren Namık Kemal lisesine gittim, ortaya liseyi bir arada okudum 6 yıl. Namık Kemal Lisesi'ni 1957 yılında bitirdim. 1958 Şubatında Sümerbank burslusu olarak kimya öğrenimi için Almanya'ya gittim. Almanya'da 1958 Şubat'ın dan 1959 Mayısına kadar Ren kıyısında Germesheim kasabasında kaldım, Germersheim kasabasında üniversitenin Yabancı Diller ve Almanca enstitüleri vardı. Oradan önce 6 ay Almanca öğrendim, 6 aydan sonra yeni gelen Türk öğrencilere Almanca öğrettim üniversitenin görevlisi olarak.

B.İ: Ama kimya öğrenimi ile paraleldi bu değil mi?

Y.P: Kimya öğrenimine 1959 Mayıs ayında başladım, Stuttgart Üniversitesi'nde. Stuttgart Üniversitesi'nde 6 yıl kimya yüksek mühendisliği öğrenimi yapıp diplomayla onu tamamladım. Ona paralel olarak kimya öğrenimi sırasında tiyatro, radyofonik oyun çalışma gruplarında bulundum, tiyatronun kurucularındandım üniversitede. Ve ayrıca felsefe ve edebi bilimler derslerini, seminerlerini izledim. Kimya öğrenimim arkasından edebi bilimler ve felsefi öğrenimine devam ettim. 1972 yılında edebi Bilimlerde "18 yüzyılda Alman Edebiyatında Tek Perdelik Oyunların Dramaturjisi" adıyla 350 sayfalık bir doktora tezi verdim ve bu tez aynı zamanda kitap olarak yayınlandı. 1965'ten 1979'a kadar üniversitede asistanlık yaptım, Almanca dersleri verdim. Stuttgart Üniversitesi'nde çeşitli dallara yabancı girecek öğrencilerin ilk yıllarında Almanca öğrenmeleri için.

B.İ Türk dışında başka..

Y.P: bütün dünyadan gelen öğrenciler....1963 yılından itibaren "Stuttgarter Zeitung" gazetesinde yazılar yazmaya başladım. Stuttgart radyosunda yayınlar yapmaya başladım. 1965 yılından itibaren Almanya'daki Türkler için yayın yapan Köln radyosuna muhabirlik yapmaya başladım. 1986 Ocak'tan itibaren bu yayınların başına geçirildim Köln'de.

B.İ: Gerçekten dinlerken bile insan kafasında oturamıyor, çok iç içe geçmiş çok yoğun.

Y.P. 1972 yılından 1985 yılının sonuna kadar Stuttgart Halk Yüksek Okulu'nda Yabancı Diller Bölüm Başkanı oldum. 1965-1966 yılından itibaren birkaç yıl Frankfurter Allgemeine Zeitung'a, kültür sayfasına yazılar yazdım Türk kültürü, Türk tiyatrosu üzerine. Bunlar yaptığım işlerden bazıları.

B.İ: İlk gittiğinizde burslu gittiniz ama bu sadece eğitiminiz için miydi yoksa oradaki yaşam giderlerinizi karşılıyor muydu?

Y.P: Burs kimya öğrenimi içindi ama yaşamama yetiyordu verilen burs. Fakat kimya öğrenimi bittikten sonra mecburi hizmet için dönüş yapmadığım için aldığım bütün bursu geri ödemek zorunda kaldım. Eşimle birlikte çalışarak onu Sümerbank'a geri ödedik.

B.İ: Peki aileniz, giderken çekinceleri oldu mu? Sonuçta 18 yaşındaydınız.

Y.P: 18 yaşına Almanya'da girdim, gittikten 10 gün sonra filan 18 yaşına girdim. Ailemin beni okutmaya maddi olanakları olmadığı için istemeyerek de olsa benim gitmeme izin verdi ailem. İlk zamanlar iki taraf için de özlem fazlaydı. Ama zamanla alıştık bulunduğumuz mesafeye

B.İ: Telefon??

Y.P: Telefon o zaman yoktu. Telefonla konuşabilmek için evde telefon olması gerekiyor, bizim evde telefon yoktu. Ayrıca uluslararası görüşmeler için önceden kayıt yaptırıp saatlerce beklemek gerekiyordu, bunların imkânı yoktu.

B.İ: Siz Türkiye'ye gelebiliyor muydunuz?

Y.P: Ben Türkiye'ye yılda bir yaz tatilinde geliyordum bir aylığına iki aylığına. 1965'ten 1976 ya kadar 11 yıl gelemedim siyasi nedenlerden. Bir de 1980'den 1986 ya kadar gelemedim.

B.İ: Siyasi nedenler dediniz ülkedeki durum yüzünden mi?

Y.P: Türkiye'deki durumlar yüzünden. İktidarla ilgili muhalif tavır alınca, o zaman sizi hemen bir çekmeceye koyuyorlar ve takibe alıyorlardı.

B.İ: Peki kimya okudunuz, sonra derslere katıldınız, doktora yaptınız, hep tamamen edebiyatın içine de aldınız tiyatro dediniz. Kimya ne oldu?

Y.P: 1965'ten itibaren kimyayı daha tamamlamadan edebiyat kürsüsünde yardımcı asistanlığa başladım, o da benim geçişimde kolaylık oldu. Dolayısıyla kimyada herhangi bir mesleki çalışma olmadı ancak eğitim ortasında yaz tatilinde İsveç'te bir "Reyon Fabriken" denilen, araba lastiklerine suni sicim üreten bir fabrikada pratik yaptım, kimya pratiği yaptım, 4 ay çalıştım. Bir de diploma çalışmam -master çalışmasına eşit oluyor diploma çalışması orada- bir kimya dergisinde, tekstil kimyası dergisinde yayınlandı, 200 Mark telif aldım. Bu 200 Markla kendimize bir yorgan aldık o zaman.

B.İ:Hatırası kaldı.

Y.P: Evet.

B.İ: Siz gittiğinizde 58 yılıydı daha, orada çok fazla Türk var mıydı?

Y.P: Yoktu. Alman üniversitelerinde birkaç yüz, toplam birkaç yüz öğrenci vardı, Türk diplomatlar vardı, üç beş Türk işadamı gelip gidiyordu, maceracı tek tük Türkler vardı. Türklerin Almanya'ya gelmeye başlaması 1961 yılının sonundan itibaren. Onların gelmesi benim de kalmamın bir sebebi oldu, bir nedeni oldu. Onların bilmedikleri bir ülkeye gelip, bilmedikleri bir dilde, bilmedikleri bir kültürde yol yordam bulabilmeleri için benim gibi orada bulunan bazı Türk öğrencilerine ihtiyaçları oldu. Onlar için yapılan yayınlara ben hemen katıldım, 1965 yılından itibaren onlara yol yöntem gösterme çabalarında bulunduk öğrenci derneği olarak. Dolayısıyla Türklerin oraya çok sayıda gelip yerleşmeye başlamaları ile birlikte yabancı bir ülke konumundan çıktı bizim için orası.

B.İ.: Ama kendinizi daha şanslı hissetmişsinizdir değil mi onlara kıyasla?

Benim şansım.. Tabii onlarla karşılaştırılmayacak kadar şanslı hissettim kendimi; bursum var, çalışıyorum, yayın yapıyorum, dili biliyorum, üniversitedeyim.

B:i: Peki Türklerin Almanya'daki algılanış şekilleri nasıldı?

Y.P: Başlangıçta merakla bakılıyordu, bilmiyorlardı. Bildikleri tek isim Atatürk ismiydi, başka da bir isim bilmiyorlardı. Aydın çevrelerde bir de Nazım Hikmet ismi biliniyordu, başka da Türkiye hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. İlk yıllarda devamlı karşılaştığımız sorular “Senin kaç karın var? Haremin var mı?”, bu gibi bilgisizce sorulardı. Türkiye Cumhuriyeti'ni tanımıyorlardı, Türk Edebiyatı'ndan henüz 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hiçbir şey çevrilmemişti, bilinmiyordu. Zamanla tabii bu süreç aşıldı. Türklere bakış ekonomik duruma bağlı olarak değişti, davulla zurnayla ihtiyaçları olduğu için getirip karşıladılar, ekonomik kriz dönemlerinde işten çıkardılar, Türkiye'ye geri gönderdiler ve Türklere bakış açıları da olumsuzlaştı. İhtiyaç varken devamlı iyiydi; ihtiyaç bitince, işsizlik artınca, Alman geniş kitleleri, yapılan propagandanın da etkisiyle, “İşimizi Türkler elimizden alıyorlar”, “Kadınlarımıza kızlarımıza göz dikiyorlar”, diye olumsuz saçma sapan propagandalara başladılar. Ama ihtiyaç olduğu zaman Alman işvereni, Alman sendikası, Alman hükümeti Türkleri çok sevdi aslında.

Türkler çok çalışkandı, çok tutumluydu, çok uyumluydu. Dolayısıyla Almanlar benimsediler, benimsedikleri için de Türklerin yerleşme süreci yıllar birbirine eklenince temellenmeye başladı. Bir yıllığına, iki yıllığına gelen Türk işçileri zaman uzadıkça eşlerini yanlarına çoluk çocuklarını yanlarına almaya başladılar ya da Türkiye'den evlenip eşleriyle oraya da yerleştiler, çocukları orada doğdu, 2. Kuşak gelişmeye başladı. 3., 4. kuşağa geldi.

B:İ: Peki İnci Hanımın, siz orada tanıştınız, ailesi de orada yaşıyordu değil mi?

Y.P: Hayır İnci Hanım da benim gibi üniversiteye okumaya gönderilmişti ailesi tarafından. Ailesi onun babası Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde hocaydı, Fransızca-Rusça bölümlerinde; annesi Kambiyo Müdüresiydi yani aydın bir aileden yetişkin yetişmiş bir aileden okumak için gönderildi. Stuttgart Üniversitesi'nin kütüphanesinde karşılaşp tanıştık.

Y.P: 63 yılında evlendik 64 yılında ilk çocuğumuz oldu

B.İ: 64, Siz 24 yaşındasınız.

Y.P: 68 yılında ikinci oğlumuz oldu. 74 yılında da kızımız oldu.

B.İ: İlk oğlunuz reklamcı olan oğlunuz mu?

Y.P: İlk oğlumuz Stuttgart radyosunda redaktör olarak çalışıyor bugün. Reklamcı olan ikinci, 1968 doğumlu olan, o Amerika'da yaşıyor. Kızımızı burada gördünüz.

B.İ: Redaktör olarak çalışan oğlunuzun siyasi yönü de var herhalde değil mi?

Y.P: Siyasi yönü onun özel yönü, merakı yoksa başka siyasi bir aktivitesi, bir etkinliği yok.

B.İ: Peki redaktör olarak çalışmak sizden etkilendiği anlamına geliyor mu meslek seçiminde?

Y.P: Olabilir. Gazeteciliğe başladı, Stuttgart gazetesinde bir iki yıl çalıştıktan sonra radyoya geçti, radyoda redaktör Almanca programlarda o.

B.İ: Reklamcılık da bir çeşit kendini ifade tarzı, farklı bir yaratım, bir söylem, onda da edebiyat unsuru vardır herhalde?

Y.P: Edebiyat olduğundan ziyade Sanat Akademisi mezunu o Grafik Dizayn okudu.

B.İ: Yani kelimelerden çok görsel?

Y.P.:Evet görsel.

B.İ: Peki eşinizle aynı bölümü mü okumuş oldunuz?

Y.P: Evet, aynı bölümdeydik, kimyadaydık. Ama onun edebiyata ilgisi ve vakfı benden çok daha fazlaydı, çok daha. Anne babası vasıtasıyla çok daha fazla edebi eser okuduğu için bilgili olduğu için. Kalem de kuvvetli. Varlık dergisine 60'lı yıllarda öyküler çevirirdi.

B.İ: İlk çeviri faaliyetlerinde o zaman sizden önce İnci Hanım vardı değil mi?

Y.P: Aynı zaman diyebiliriz, aynı zaman.

B.İ: Sizin hep yazma ve çevirme paralel mi gitti yoksa önce?

Y.P: Paralel gitti. Stuttgart Türk Öğrenci Derneği'nin "Yaprak" adlı bir dergisi vardı. O "Yaprak" dergisinde ben kendi şiirlerimin yanı sıra Goethe'den, başka Alman şairlerinden tek tük şiirler de çevirip basmıştım.

B.İ: Yaprak dergisi Türkçe miydi?

Y.P. Türkçeydi. Bir de Üniversite Öğrenci Birliği'nin "Notizen" adlı aylık Almanca dergisi vardı. Oraya da kendi şiirlerimin Almanca yazdıklarımı koyuyordum ve Türk şiirinden örnekler çeviriyordum Almanca'ya. İlk çevirdiğim şiirlerden bir tanesi Atilla İlhan'ın "İstanbul Sancısı", "Notizen" dergisinde 1960 ya da 61 yıllarında çıktığını tahmin ediyorum.

B.İ: Genelde şiir çevirisi o zaman değil mi?

Y.P: Şiir çevirisi. 1966 yılında Orhan Veli'nin Almanca'ya çevrilen ilk kitabını şair arkadaşım Helmut Mader ile birlikte çeviriye koyduk.

B.İ: En çok satanlar listesinde yer almış...

Y.P.: En çok satanlar değil de, en iyiler listesinin 1. sırasında yer aldı.

B.İ: Ve Orhan Veli sevilmiş.

Y.P.: Orhan Veli çok sevildi.

B.İ: Orhan Veli'nin sevilmesinde sizin payınızın olması çok hoşunuza gitmiştir.

Y.P.: Tabii, tabii onunla övünürüm.

B.İ: Peki kızınızın mesleği hakkında konuşmadık.

Y.P.: O da Deutschland Funk'ta, Almanya radyosunda "Online Redaktörin" olarak Köln'de çalışıyor.

B.İ: Oğlunuz için bir tane çocuk kitabı yazmışsınız.

Y.P: İlk yazdığım çocuk kitaplarından birisidir. "Utku ya da dünyanın en güçlü adamı en kuvvetli adamı" diye, Utku'nun tek başına, 6 yaşında, uçakla Türkiye'ye, anneannesinin yanına gelişinin öyküsü. Ziyaretten sonra anlattıklarından yola çıkan bir öykü, iki dilli yayınlandı Almanya'da. Başka dillere de çevrildi: İtalyancaya, İspanyolcaya Sırpçaya, Hırvatçaya, Yunancaya.

B.İ: Peki kendisi o kitabın farkına ne zaman vardı.

Y.P: Okula gitmeye başladıktan sonra yine küçük yaşlardayken. Ona söyledik, gösterdik de kendisine tabi ama bilinçli olarak yaşı ilerleyince.

B.İ.: Başka çocuk kitapları da yazdınız mı?

Çocuk kitapları çok yazdım ben, Almanya'da yayınlandı hemen hemen hepsi. Bu arada Türkiye İş Bankası'nda 90'lı yıllarda yayınlanan bir çocuk kitabım "Koçu Burak" adında Almanca ve Fransızca yayınlandı, Fransa'da çıktı. Türkiye'de İş Bankası'nda yayınlandı. Oktay Atatürk öğreniyor diye iki dilli Türkçe-Almanca olarak yazdığım bir kitap, Atatürk'ün doğumunun 100. yılı dolayısıyla. Almanya'da büyüyen Oktay'ın Atatürk'ü öğrenmesi konusu üzerine kurulmuş bir ufak çocuk romanı. Kültür Bakanlığı Yayınları arasında üç dört baskı yaptı her biri 10.000 adet basılarak.

B.İ: Bu iki dili değildi, Almanca ya da Siz yazdınız. Ama diğeri, diğer kitabın Fransızcaya çevrildiğini söylediniz.

Y.P.: Fransızca çeviri de Almanca'ya ben yazdım, ödül kazandı.

B.İ.: O zaman şairlik süreciniz de öğrenciliğinizde başladı, çevirmenlik de aynı dönemde. Sizi en iyi tanımlayan olmasa yapamazdım dediğiniz yazmak mı, şiir yazmak mı, çeviri yapmak mı? Kendinizi çevirmen olarak görmediğinizi söylemişsiniz.

Y.P.: Ben yazarlığı da çevirmenliği de heves olarak devam ettiriyorum, kendimi hiçbir zaman profesyonel görmedim.

B.İ.: Evet belki işinizin tutkunuz olması, tutkunuzun işiniz olması, sonuçta bundan para kazandınız değil mi?

Y.P: Radyodan para kazandım. Halk Yüksek Okulu'nda Yabancı Diller bölüm başkanlığından, üniversitede verdiğim derslerden para kazandım. Yazarlıktan kazandım diyebileceğim para Alman televizyonu için yazdığım iki diziden iyi para kazandım.

B.İ.: Birisi Balta Ailesi, diğeri de?

Y.P. Ver elini Türkiye. Önce Balta Ailesini mi?

Y.P.: Tabii. Almanya'daki Türkler ile Türklerle Almanların ilişkisi üzerine Alman televizyonunda yayınlanan ilk dizi filmidir, 1983 yılında yayınlandı. Oradan İyi para kazandım.

B.İ.:Diğeri?

Y.P.: Diğeri 90'lı yıllarda "Ver Elini Türkiye". Konusu bu sefer Türkiye gezisi, turistik gezi, Türkiye'de bir tur, o arada turistik ölçüde aşamada biraz Türkçe öğretmek Türkiye'ye geleceklere.

B.İ.: Almanca dışında İngilizce de biliyorsunuz.

Y.P.: İngilizceyi İzmir Namık Kemal Lisesi'nde 6 yıl okudum. Orada ne biliyorsam o, geliştirmedim onu.

B.İ.: Ama Amerika'da buldunuz.

Y.P.: Amerikan üniversitelerinde, 4 üniversitede Almanca bölümlerinde Almanca dersler verdim.

B.İ.: Ne kadar sürdü

Y.P.:birer sömestr

B.İ.: Yaşarken Sonuçta liseden olan İngilizce Bilginiz yeterli oldu, eğitirken zaten Almanca kullandınız.

Y.P.: Evet Almanca.

B.İ.: ama yine de büyük bir cesaret ve başarı bence.

Y.P.: Evet davet aldım, gittim.

B.İ.: Almancayı 17-18 yaşlarında öğrendiniz, öğrenmeye başladınız.

Y.P: Şubat 1958'den itibaren Mayıs 1959'da kadar Mainz Üniversitesi'nin Yabancı Diller bölümünde Almanca hem okudum hem okuttum ikinci yarısında orada bulunduğum sürenin.

B.İ.: Türkiye'deyken Almanca'ya dair hiçbir fikriniz yok muydu?

Y.P.: Yoktu hiç.

B.İ.: Peki Almanca ile karşılaştığınızda zor dediniz mi ya da Türkçeyle kıyasladınız mı?

Y.P.: Öyle bir kıyasa girişmedim. Almancada kendimi güvende hissedinceye kadar da fazla konuşmaya kalkmadım. Fakat her gün 5-6 saat dersimiz vardı çeşitli öğretmenlerden ve her saat başı radyodan -o zaman radyo vardı yoğunlukta, radyo televizyondan önde geliyordu- her saat başı radyo haberlerini dinlerdim Almanca. Ondandır çok yararlandım. 1958 yılı yazı üniversite tatil olunca bulunduğum kasabada 3 ay boyunca her akşam sinemaya gittim, ondan çok yararlandım yani yoğun bir Almanca eğitiminden geçtim.

B.İ.: Sürekli o dile maruz kaldınız zaten orada yaşayınca ister istemez.

Y.P.: Tabii ama yaşamak yetmiyor yalnız. Eğitim gerekiyor ve uygulama gerekiyor o her gün izlediğim filmler çok katkı yaptı. Her saat izlemeye çalıştığım radyo haberleri telaffuzuma, dağarcığıma ve dağarcığıma kullanma yetisine katkı sağladı.

B.İ. Doğru yaşamak yetseydi oradaki Türk işçilerin de...

Y.P.: İşçiler... 40 yıl orada kalıp hiç öğrenmeden yaşayabiliyor insan. Bugün geçmişe göre daha kolay çünkü adım başı her yerde Türk bakkalı Türk çakkalı Türkiye müşterileri bulunuyor dil bilmeden yaşamak daha kolay.

B.İ.: Dil o zaman beni çok zorlamadı diyorsunuz.

Y.P.: Almanca beni çok zorlamadı, olanaklarım fazlaydı. Burs nedeniyle bir buçuk yıl yoğun her gün 5-6 saatlik eğitimden geçtim.

B.İ.:Yaşam da zorlamadı?

Y.P.: Üniversiteye kimya eğitimde başladığımda da edebiyat bölümünün derslerine seminerlerine paralel olarak katıldım, felsefe bölümünün.

B.İ. Peki kimyadan hiçbir şey kaldı mı size, bunu da yazarken çizerken kullanıyorum iyi oldu dediğiniz?

Y.P.: Bilinçaltında tabii kimya yöntemleri, "Naturwissenschaft" dedikleri doğa bilimlerinin yöntemleri, bilim yöntemleri etkili olmuştur. Ama onu ben bilinçli olarak tanımlayamam.

B.İ.: Yazarken çevirirken doğrudan etkisi yok yani.

Y.P.: Evet.

EK İŞ?XXXXXX

Y.P.: Radyo, gazete yazıları... Alman gazetelerinden iyi kazandım, onlar iyi ödeme yapıyorlardı.

B.İ.: Peki orada işçi olarak gelen insanlarla arada diyalog kurmak için kişiler arasında çevirmenlik yaptınız mı sözlü çevirmenlik?

Y.P.: Yapmadım fakat onları soymadan kandırmadan çevirmenlik yapması için ihtiyacı olan öğrenci arkadaşlarla bir kurul oluşturduk, onlar talep üzerine gidip sözlü çevirmenlik yapıyorlardı. Saat ücreti, cüzi bir saat ücreti alıyorlardı öğrenci arkadaşlar. O çeviri kurulunun, tercüman grubunun oluşmasını sağladım ben evet. Ama Türk işçileri için konferanslar düzenledik, seminerler düzenledik. Almanya'da 1974 yılından itibaren ilk Türkçe tiyatroyu amatör grup olarak kurdum. İşçiler ve öğrencilerin oyuncu olarak katıldığı tiyatroyu ben kurdum.

B.İ.: O zaman Türklerin Almanya'daki sanatsal kültürel yönlerinde tiyatro edebiyattan önce miydi yoksa edebiyata paralel miydi?

Y.P.: Paralel... paralel... Edebiyat, toplumsal bilgiler bilimler, siyaset. O zaman baskı görmeye başladım Türk resmi temsilcilerinden. "Onlarla pikniğe git, eğlen, top oyna ama böyle işlere kalkışma. Solculuk yapma" derlerdi.

B.İ.: Tiyatro da Almanca mıydı?

Y.P.: Türkçe..Türkçe... Üniversitenin tiyatrosunu 1961'de kurduk o Almancaydı tabii.

B.İ.: O tiyatro ne kadar devam etti?

Y.P.: 69'a kadar ben yönettim. 69'dan sonra fazla devam etmedi ben bıraktıktan sonra.

B.İ.: Dergi de çıkardınız Yaprak Dergisi, Ana Dil dergisi. Ana Dil dergisi ne zaman?

Y.P.: Ana dil dergisini 1980-81, 82 yıllarında. O çok daha sonra. O ilk Türk Edebiyat Sanat Dergisi olarak çıktı, Türkçe sadece, örnek Almanca sayfalar vardı içinde.

B.İ.: Galiba bütün her şeyle de siz ilgilenmek zorunda kalıyordunuz?

Y.P.: Evet evet onun için daha fazla sürdüremedim.

B.İ.: Türklerin oraya entegrasyonu için toplumsal hayatta size ihtiyaç olduğunu hissettiniz değil mi, size ne kadar yapma alıştırma deseler de pikniğe git de deseler?

Y.P.: O benim Türkiye'nin nimetlerinden yararlanmış biri olarak duyduğum sorumluluktan. Kimsenin bana ihtiyacı yoktu ama benim içimde duydum sorumluluk o tür çalışmalara yönlendirdi beni. Türkiye'nin 1950'den itibaren Atatürk çizgisinden sapmaya başlamasına karşı tepki olarak da ortaya çıktı, o tepki de bir sorumluluk sonucu. Biz Atatürk Türkiye'sinin yetiştirdiği kuşakların yetiştirdiği insanlarız ve çağdaşlaşma yönünde Türkiye'nin gelişmesini arzuladığı zaman onun nimetlerinden yararlandık. Ben liseyi 11 yıl okula gittikten sonra bitirdim. Almanya'da 13 yılda bizim 11 yıllık eğitimimiz Almanya'daki 13 yıllık eğitime denk düşüyordu, bizi hiç sınavsız üniversiteye aldılar ama 70'li yıllardan itibaren Türkiye'nin hiçbir diplomasını kabul etmez oldular. Çünkü kalite düştü hiçbir şeyi Almanya'nın eğitimine, eğitim düzeyine denk gelmedi. Ne üniversiteyi bitirenler doğrudan doktora başvurabilirler, orada üniversiteyi bazı sınavlarının yeniden yaparak Almanya'da bitirmek zorunda bırakıldılar.

B.İ.: Ama zaman içinde Türkiye'de eğitimin bozulduğunu, Almanların da bir şekilde denkliği sağlama ihtiyacı duyduklarını söylüyorsunuz değil mi?

Y.P.: Gayet tabii Almanlar denkliğin bozulduğunu görünce sınav koydular sınav koydular. Burada üniversiteyi bitirip oraya gelenler bir iki yılda orada üniversiteye devam edip bazı derslerden yeniden sınav vermek zorunda kaldılar, üniversiteden sonra doktora yapabilmek için örneğin.

B.İ.: Siz oradaki Almanya'daki ilk aydın Türklerdensiniz.

Y.P.: 50'li yıllardan itibaren birtakım öğrenciler gitmeye başladılar. Ben 50'li yılların sonunda 58'de gidenlerdenim.

B.İ.: Yani birinci kuşaksınız.

Y.P.: Savaşın sonra birinci kuşak sayılabilirim.

B.İ.: Radyo, radyoda sonuçta Türklere yönelikti yaptığınız yayınlar?

Y.P.: Ben Alman radyolarında Almanca olarak işe başladım, dışarıdan çalışıyordum Türk kültürü üzerine, Türk şairleri, yazarları üzerine yayınlar yapıyordum Almanca tanıtma anlamıyla. 1964'te Türklere için, Türklere yol göstermek için ve dünyadan ve Türkiye'den haberleri iletmek için Köln Radyosu

kuruldu, günlük 45 dakikalık yayınlarla. O yayınlara önce muhabir olarak Stuttgart'tan katılmaya başladım, 1986 Ocağından itibaren de o yayınların ilk Türk müdürü oldum. 2003'te emekli oluncaya kadar oranın müdürüydüm.

B.İ.: Peki Almanya'da edebiyatla uğraşmak? Hem Almanca hem Türkçe yazdınız.

Y.P.: Hem Almanca hem Türkçe yazdım. Türkçe yazdıklarımı devamlı başta “Varlık Dergisi”, “Türk Dili Dergisi” olmak üzere dergilere gönderiyordum. İlk şiir kitabım 1968 yılında “Koca Sapmalarda Biz Vardık” adıyla yayınlandı. Almanca yazdıklarımı önce okumalara davet ediliyordum; ya tek başıma ya da bazı Alman şairlerle birlikte. Onlarla birlikte şiirlerimi okuyordum, söyleşiler yapıyordum. Daha sonra, Türkçe yayınladıktan sonra kitaplarımı Almanca da yayınlamaya başladım. Almanca olarak ilk yayınladıklarım, çeviri kitaplar, kendimden önce çok değerli bulduğum Türk yazarları, Türk şairleri tanıtmayı seçtim.

B.İ.: O zaman ilk çevirdiğiniz eseri siz kendiniz seçtiniz.

Y.P.: Orhan Veli! 1971 yılında da 52 şairlik bir Almanca Türk şiirleri antolojisi yayınladım. Öncelikle şiirleri.

B.İ.: Peki şiir sizce edebiyatın en üst noktası olduğu için zor bir alan değil mi? Hem yazması hem de çevirmesi?

Y.P.: Bana uygun düşüyordu. Ben tabii diğer dallarda da, öykü dalında da şiire paralel olarak çok yazdım yayınladım. Daha sonra roman, tiyatro oyunları yazdım; denemeler yazdım, eleştiriler yazdım. Ama şiir nüvesi, çekirdeği edebiyatın; çekirdeği, tohumu. Şiirle başladı bütün edebiyat dünya çapında. Bin yıllar önce sözlü anlatılarla açılmaya başladı, masallarla açılmaya başladı, ama başlangıçta şiir vardı.

B.İ.: Şiir çevrilebilir mi sizce?

Y.P.: “Çevirinin Estetiği” kitabımda yazdığım gibi yaşamda her şey bir çeviri olduğuna göre şiir de çevrilebilir.

B.İ.: Aynı tadı verir mi ya da aynı şekilde çevrilebilir mi?

Y.P.: Bazen daha fazla tat vererek de çevirebilirsiniz, Orhan Veli örneği öyle oldu.

B.İ.: O zaman ailenizde sizden başka çevirmen var mı sorusunu değiştirerek sorayım, İnci Hanım da şiir çevirisi yaptı mı?

Y.P.: Hayır o öyküler çevirdi, şiir çevirisi yapmadı. İnci Hanım sonra kendisini tamamen okumaya verdi, çeviriyi bıraktı. Okumadan zevk alıyordu.

B.İ.: Hatta bu kadar çok insan yazıyorsa birileri de okumalı diyerek yeteneği olduğu halde geri durduğu okumuştum. Üzüldüm, bence yazmalıydı da.

Y.P.: Yazmaya yönelseydi okumadan kısacaktı zamanında, onu gönlü istemedi. Okumadan çok zevk alıyor.

B.İ.: Peki kendi eserleriniz dışında Almandan Türkçeye çeviri yaptınız mı?

Y.P.: Çok. Goethe'den Rilke'ye kadar sayısız kitap çevirdim, hepsi Türkiye'de yayınlandı.

B.İ.: Almanya'daki Türkler için yayınlanan oldu mu ?

Y.P.: Almanya'daki Türkler için çeviri yapmaya gerek yoktu....XXXXXXXX

B.İ.: Çevirirken zorluk yaşıyor musunuz?

Y.P.: Çeviri bir serüven. Bu serüven bazen engelli olabiliyor, güç patikalar olabiliyor. Onları aşmak da ayrı bir zevk tabii.

B.İ.: Zorluklarında bile güzellik var. Peki Orhan Veli'yi de siz sevdiğiniz için çevirdiniz.

Y.P.: : Orhan Veli Cumhuriyet şiirimizde bir deha, Nazım'dan daha büyük bir deha. 36 yaşında vefat etmesi o dehanın yeterince serpilmesine gelişmesine fırsat vermedi. Ama 36 yaşına kadar yazdığı 200-250 arasındaki şiirle dünya çapında bir şair olduğunu gösterdi. Alman şairlerinin Orhan Veli üzerine yazdıkları akıl almaz övgüler var. "Almanya'da böyle şair yok" diye yazdılar, yazarlar da şair, Alman şair!

B.İ.: Ne kadar güzel. Güzel çünkü sadece Orhan Veli değil, burada övgüyü siz de alıyorsunuz. Sizin dilinizle, sizin kaleminizle de sevilmiş olması çok güzel.

Y.P.: İki kitabını çevirdim. 66 yılında çıkan kitap 49 şiirini Türkçe Almanca olarak içeriyordu. 85 yılında da kitabın içeriğini yaklaşık üçe katlayıp 120-130 şiiri ile yine iki dilli olarak çıktı. İlk kitabı genç yaşta vefat eden çok iyi bir şair, genç şair olan Helmut Mader ile birlikte yaptık onun katkısı da çok büyük.

B.İ.Peki yine bir Türk şairi olsaydı sizin gibi, sizce yine aynı etkiyi verir miydi?

Y.P.: Yok. Alman şairinin olması, iyi Bir Alman şairinin olması benim denetimimde tabii Türkçe bilmediği için Helmut, benim denetimde Almandadaki sonuçların çok iyi şiir olmasına yol açtı.

B.İ.:

y.P.: Şiir daha zevkli benim için.

B.İ.: Ama sizin için ne kadar zorsa o kadar zevkli gibi de.

Y.P.: Olabilir.

B.İ.: Peki türe göre uyguladığınız farklı stratejiler var mı? Ya da ne gibi stratejiler uyguluyorsunuz çeviri ile ilgili?

Y.P.: Çeviri yöntemleri... Yola çıktığınız metin yönlendiriyor sizi. Şiir çevirisinde bir müsvette çeviri ile başlayıp ikinci müsvette üçüncü müsvedde dördüncü müsvette, tekrar tekrar onu gözden geçiriyorsunuz, üzerinde çalışıyorsunuz. Benim öykü çevirilerim, düzyazı çevirilerimde ilk çevirinin arkasından bir gözden geçirmek yetiyor. Şiir çevirisinde daha fazla. Arada dinlenme araları vererek.

B.İ.: Çevirinin dinlenmesi için değil mi?

Y.P.: Çevirinin dinlenmesi için devamlı gözden geçirmek lazım şiir çevirisini son şeklini oturtunca kadar. O da, son şekli de son şekli değil herhalde.

B.İ.: Peki bu son şekli olabilir deyince, bitti gözüyle bakınca ilk kime okutuyorsunuz çevirinizi?

Y.P.: Daha çok İnci okur. Onun dışında fazla okutacağım kimse yoktu Almanya'da. Orhan Veli yaparken tabii Helmut Mader'e. Ben Orhan Veli'ye başlamadan önce bir gün "Neler yapmadık şu vatan için/ Kimimiz öldük/ Kimimiz Nutuk söyledik" satırlarını doğaçlama Almanca söyleyiverdim. Birden şarap bardağını elinden bıraktı masaya, kaldı: "Kim yazdı bunu, kim söyledi bunu." "Ben yazdım" dedim, şaka olsun diye. "Yalnız bu üç satırı yazmak, başka da hiçbir şey yazmamış olmak isterdim", dedi. Onun üzerine Orhan Veli'yi anlatmaya başladım. Türkiye'ye geldik 1961 yılında, Türkiye'yi de sevdi. Türkiye dönüşü 61 yılı sonbaharından itibaren Orhan Veli şiirlerini birlikte çevirmeye başladık, 1966 yılında da yayınlandı.

B.İ.: Peki Helmut Bey ne zaman öldü?

Y.P.: 70'li yıllarda, 78-79 yıllarında. Onun için 85'de çıkan kitabın ek şiirlerini yalnız yaptım. Hacmini üçe katladım neredeyse; neredeyse Orhan Veli'nin bütün şiirlerini çevirdim.

B.İ.: Keşke görseymiş değil mi?

Y.P.: Keşke görseymiş. Keşke birlikte yapabileseymişiz onu da.

B.İ.: Peki o duyguyu, şiirin duygusunu ona verdikten sonra bayağı tartışmalı geçiyor muydu şöyle yazalım böyle yazalım şöyle olur böyle olur diye, birbirinize müdahale ediyor muydunuz?

Y.P.: Müdahaleden ziyade benim ona Türkçe bilmediği için aslına uygun görmediğim yerlerde açıklamalar yapmam gerekiyordu düzeltmek için.

B.İ.: O tabii bir başka bir kültürün başka bir dilin etkisi ile söylediği şeyler...

Y.P.: Ama Orhan Veli kültürü evrensel bir kültür.

B.İ.: Yakalayabildik yani o dili diyorsunuz. Peki İnci Hanımla beraber sözlük hazırlamıştınız herhalde?

Y.P.: Bir tane Alman turistler için ??klett ??Yayınevinde Pons diye bir dizi vardı, orada Türkçe sözlük hazırladık. Ama sözlüğün yükünü İnci Hanım çekti. Ben sadece gramer bölümünü, 3-5 sayfa yazdım, asıl yükü İnci Hanımdaydı.

B.İ.: Yani kelimelerle boğuşmak zorunda kalan o oldu.

Y.P.: Oydu.

B.İ.: Onun dışında beraber çalıştınız mı?

Y.P.: Şu an aklıma gelmiyor ortak yaptığımız bir iş ama benim yaptığım işlerde okuyan düzeltendi.

B.İ.: O da dediğiniz gibi bir okuma ile olmuyor insan defalarca okuyor yazıyor tekrar yazıyor dediniz yaXXXXX

Y.P.:Peki Orhan Veli'yi ilk siz çevirdiniz. Daha önce çevrilmiş, Almanya'da yayınlanmış, bir de ben çevireyim dediğiniz bir isim oldu mu?

B.İ.: Dediğim gibi ben Almanya'ya geldiğimde 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hiçbir Çağdaş Türk yazarı henüz Almanca'ya çevrilmemişti.

B.İ.: O zaman değil belki daha sonraki dönemlerde de çevrilmiş, Almancasını da okuduğunuz, ben olsaydım şöyle çevirirdim dediğiniz bir isim?

Y.P.: Nazım Hikmet'in şiirlerini yapmak isterdim, onu başkaları yaptı. "Memleketimden İnsan Manzaraları"nın beş kitabı hakkında "Die Zeit Gazetesi"nde çıkan geniş bir eleştiride "Türkçe bilmeyen bir Alman'la, Almanca bilmeyen bir Türk'ün çevirisi" diye eleştiri aldı mesela. Ben isterdim Nazım Hikmet'ten doğru dürüst çevrilmiş bir seçki çıkarmak. Ama Nazım Hikmet'ten "Şeyh Bedrettin Destanı"nı çevirdim, benim Almanya'da çıkmış en güzel kitaplarımdan biri oldu. Hem baskı bakımından, hem cilt bakımından, hem de çeviri bakımından.

B.İ.: Ama çevirisi var mıydı yine ilk siz mi çevirdiniz?

Y.P.: Özel olarak hazırlanmış bir dergide çıkmıştı çevirisi vardı ama onu hiç bakmadım.

B.İ.: peki sizinki yayınlandıktan sonra baktınız mı oradan

Y.P.: Şöyle bir baktım "Şimendifer" marka saati "istasyon saati" diye çeviriyor mesela, istasyonda saatler asılıdır ya. Şimendifer marka saatin Türk Demiryolları kültüründe bir yeri vardır. Demiryolları idaresi o yıllar 40'lı 30'lu yıllar İsviçre'de cep saati yaptırmıştır şimendifer marka diye elemanlarına hediye etmek için dağıtmak için.

B.İ.: Böyle bilindik bir şeyi atlamış diyorsunuz.

Y.P.: Ya da "gece bir suları". "Sivaslı Karınca" şiirinde Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Gece saat birde sular" diye gece 1.00 suları yani 1 civarı demek.

B.İ.:Türkçesini da anlamamış değil mi?

Y.P.: Evet bunun gibi 40- 50 tane böyle sözcük yanlışı olan bir çeviriydi.

B.İ.: Peki karşılaştırdığınız zaman bir ben daha iyi söyledim var, bir de benden daha iyi söylemişler var, benden daha iyi yapmışlar var?

Y.P.: Yaşar Kemal'in kitapları mükemmel çevrildi, romanları Cornelius Bischoff çevirdi, mükemmel çeviriler.

B.İ.: Ama o zaten Türkçeye de herhalde hakimdi değil mi?

Y.P.: Tabii Türkiye'de büyümüş, Türkiye'de okula gitmiş Bir Alman arkadaş, rahmetli oldu geçen yıl.

B.İ.: Zaten Almanca ana dil olunca Türkçeye de o kadar hakim olunca...

Y.P.: Evet. Almancanın ana dili olması yetmiyor, anadilde edebiyat diline hâkim olmak gerekiyor. Edebiyat dili zaten ayrı bir dil.

B.İ.: Behçet Necatigil?

Y.P.: Behçet Necatigil en sevdiğim şairlerimizden. Onunla 1972 yılında üç dört ay birlikte olduk, Stuttgart'ta bizim evde kaldı. O zaman çok yakınlaştık ailece görüşmeye başladık ölümüne kadar. Ne yazık ki 1979 yılında 7 yıl sonra vefat etti ama aile ile -kızı bugün tanınmış bir yazar, Ayşe Sarısayın-aile ile ilişkilerimiz samimiyetimiz devam ediyor. İki kitabını çıkardım onun da Orhan Veli gibi. 72 yılında birlikte olduğumuz yaz "Gedichte" adı ile iki dilli bir kitabını çıkardım, Almanya'da bulunduğu sürede elinde bir kitap olsun, gittiği yerlerde görüştüğü kişilere göstereceğini diye. Ölümünden sonra, 1988 yılında da "Solgun Bir Gül Dokununca" adıyla onun da ilk kitabın hacmini ikiye üçe katlayarak iki dilli bir kitap çıkardım.

B.İ.: Anadili değil, o dilin edebiyat dilini bilmek dediniz ya, Behçet Necatigil'in size kattığı çok şey olmuştur değil mi?

Y.P.: Tabii. Behçet Necatigil Türk Edebiyatı'nı, Doğu Edebiyatı'nı, Alman edebiyatını da çok iyi bilen birisiydi, Alman edebiyatından çok güzel çeviriler yapan birisiydi, sayısız kitap çevirdi. Alman Edebiyatından, Doğu Edebiyatından, İran Edebiyatından çevirileri var. Türk edebiyatını da başından sonuna çok iyi bilen bir kişiydi. Eski edebiyatı onun kadar bilen çok azdır, ondan çok şey öğrendim ben.

B.İ.: Peki şimdi Rilkenin çevirisi var Türkçe'de sizin çevirdiğiniz. Nasıl tepkilerle karşılaşıyorsunuz, Alman şiiri anlaşılıyor mu?

Y.P.: Rilke'yi benim çevirilerimle tanıyan genç okuyucular oluyor, gelip bana teşekkür ediyorlar ama bunlar sayıca az tabii, şiir az okunuyor, maalesef takip edilmiyor.

B.İ.: Peki başka Alman şairler sizce Türkçeye muhakkak çevrilmeli, tanınmalı dediniz?

Y.P.: Ben 1979 yılında "Milliyet Sanat" dergisinin ek olarak verdiği "Dünya Şiirleri" dizisinde Almanya şiirlerini yaptım; yüzlerce sayfalık, yüz kadar Alman şairinden seçmeler. O şairlerin hepsini çevirmek gerekir. Ben bazıları çevirdim yakından tanıdığım. Johannes Poethen'i çevirdim, iki dilli yayınladım, "Ayasofya'nın Martıları" adıyla Sistem Yayınları'ndan çıktı. Bir de Cem Yayınları'nda Fred Walter adında çok iyi bir Alman şairinden bir seçki yayınladım, yalnız Türkçe yayınladım onu.

B.İ.: Yani çeviri öğrencilerini bekleyen bayağı bir isim var Almanca'dan çevirmek için.

Y.P.: Tabii tabii. Her şey çevrilebilir ama çeviri için 70 yılı dolmamışsa ölümünden sonra çeviri haklarını temin etmek gerekir, telif haklarını almak gerekir.

B.İ.: Sizin çevirinizi diğer çevirilerden ayıran nedir? Siz kendi çevremize özel özgün diye buluyorsunuz?

Y.P.: Onu benim söylemem mümkün değil. Benim çevirilerim yalnız benim çevirilerimdir eğer çalınmamışsa. Bugün Türkiye'de çok çalınıyor maalesef. Bir gözden geçirilip bazı kelimelerini değiştirip olduğu gibi basıyorlar çevirileri para vermemek için. Öyle bir durum yoksa benim çevirilerim diğer çevirilerden farklıdır onu eleştirmenler, çeviribilimle uğraşanlar, edebiyat bilimi ile uğraşanlar tespit edecekler. Ben onu tespit edemem, onunla uğraşmıyorum. Ben zevk alıyorum, zevk aldığım için yapıyorum. Bir de öğrenmek için. Benim için çeviri en derine giden okuma yöntemidir.

B.İ.: Verdiğiniz saat 1 sularında örneği de derine inememiş bir okuma mesela değil mi?

Y.P.: Evet.

B.İ.: Peki çeviride yerelleştirme-yabancılaştırma hakkında ne düşünüyorsunuz?

Y.P.: Çeviri adı üstünde. Aslını mümkün olduğu kadar korumak gerekir, adapte etmek hiçbir işe yaramaz. Adapte etmek, çevirdiğiniz yabancı bir şairi bir Türk şairine benzetmek bize bir şey kazandırmaz. Hâlbuki onun özelliklerine yabancılaşak bile aktarmaya çalışmak yeni kapılar açar, yeni ufuklar açar diye düşünüyorum. Yerelleştirmekten yana değilim, bana o adaptasyon geliyor. Adaptasyon çeviri değil.

B.İ.:O herhalde insanlara zaman geçirmeleri için okutulmak amacıyla birkaç metin yazma yöntemidir belki, yazarlığa yeteneği olmayan bir insanın bir başkasının eserini kullanması.

Y.P.: Evet onu bir binek atı kullanmak gibi bir şey.

B.İ.: Onun üzerinden geçinmek gibi bir şey değil mi? Peki siz hem Türkçe'den Almanca'ya hem Almancadan Türkçeye çeviri yaptınız, ara dil kullanarak yapmadınız değil mi, başka bir dil üzerinden çeviri yapmadınız.

Y.P.: Yapmadım. Ama Almanca'ya Polonyaca'dan çevirilmiş bazı öyküleri 60'lı yıllarda Broschek'ten güzel öyküler olduğu için Almanca'da hoşuma gittiği için Lehçeden çeviri yapılmadığı için o yıllarda Varlık Dergisi için çevirip yayınladım.

B.İ.: Belki tanıtılması bilinmesi için iyi olur.

Y.P.: Bilinmesi için iyi olur. Ama o istisna.

B.İ.: Ama her zaman doğru olmayabilir değil mi, öyle mi düşünüyorsunuz?

Y.P.: Aslından çevirmek en doğrusu. Brecht'i İngilizcesinden Fransızcasından çevirdiler, çok yanlışlar yaptılar Türkiye'de.

B.İ.: Çeviri öncesinde nasıl hazırlık yapıyorsunuz, nasıl araştırma yapıyorsunuz?

Y.P.: Okumalarla geliyor zaten o araştırma. Çevirdiğim yazarları şairleri daha önceden okumuşluğum var, benimsemişliğim var.

B.İ.: Zaten şiiri olduğu için araştırmadan çok hissetmek önemli zaten değil mi bildiğiniz ve sevdiğiniz eserleri çevirince isimleri çevirince. Bu herhalde kitap çevirisinde daha önemli değil mi araştırma yapmak?

Y.P.: Neyi araştıracağınıza bağlı. Romanda Türk okurunun anlayamayacağı kültürel bilgiler aktarmak olabilir önsözünde son sözünde ya da dipnotunda, o tür araştırmalar olabilir. Ama onun dışında neyi araştıracaksınız.

B.İ.: Peki şiirde dipnot, çevirmen notu kullanır mısınız?

Y.P.: Kullandığım oldu... Kullandığım oldu.

B.İ.: Peki düz yazıda sık kullanır mısınız, gerektiği yerde kullanmak taraftarı mısınız?

Y.P.: Taraftarıyım.

B.İ.: İlk çeviriye başladığınız zamanlardaki çevirilerinizle şimdiki karşılaştığınızda yol aldım ya da başka da?

Y.P.: Daha rahatım tabii sadece rahatlık getirdi.

B.İ.: Ama kalite olarak ya da içinize sinme açısından?

Y.P.: O gün de zaten içinize sinerse yayınlanıyordu zaten. Ama 1971 yılında çıkardığım antolojideki şiirleri yeniden yayınladım, gözden geçirirken ufak tefek değişiklikler söz konusu olabilir.

B.İ.: Yeniden yayınladığınız şeylerde değişiklik yapıyorsunuz değil mi 2. baskı 3. baskıda?

Y.P.: Çok seyrek, az oluyor. Şimdi Rilke'nin bütün kitaplarını 12 kitap olarak çıkardıktan sonra iki ciltte topladı yayınevi 2. baskı olarak. O iki ciltte toplarken ben hepsini tekrar gözden geçirdim, ufak tefek değişiklikler oldu bu çeviri teslim ederken.

B.İ.: Öyle değil mi mesela eşinize okuttunuz o şurası şöyle olsun dediğinde bekletip vermeden önce tekrar ...

Y.P.: Tabii tabii.

B.İ.: Peki çeviri eğitimi sizce çevirmen olmakta yeterli mi ya da gerekli mi?

Y.P.: Eğitimden nasıl yararlanacağınıza bağlı. Eğitim kuramsal olarak engel teşkil ederse işi zora koşar, edebiyat bilimlerinde ve yazarlıkta da durum aynıdır, yazar özgür olmalıdır. Edebiyat bilimi okumuş birisi bu bilimin sonradan oluşturulmuş kurallarına takılıp kalırsa yazarlığını engelleyebilir, çeviride de bu tür engeller olabilir, ona dikkat etmek gerekir.

B.İ.: Peki çevirmen eğitiminde katıldınız mı ya da katılmayı düşünüyor musunuz?

Y.P.: Hiç katılmadım bundan sonra da düşünmem yaş itibarıyla mümkün değil.

B.İ.: Peki bu "Çevirinin Estiği ve Serüveni" kitabı?

Y.P.: Yaptığım çevirilerden yan ürün olarak çıkmış makaleler.

B.İ.: Ama sonuçta eğitici amacı da var.

Y.P.: Yararlanmak isteyene. Özellikle bir noktada eğitici olmasını arzu ederim, o da bir edebi metni çevirirken sonucun da edebi metin olması, bu nokta. Çünkü bir iki lisans çalışmasına göz gezdirdim çeviri bilimlerde çeviri üzerine yapılmış; mekanik olarak şu kelimenin anlamı aslında bu ama çevirmen böyle demiş, yanlış demiş gibi.

B.İ.:Yüzeysel.

Y.P.: Yüzeysel ve mekanik. Sonuca bakmak gerekir... Sonuca bakmak gerekir. Ama şimendifer marka saati istasyon saati diye çevirirse öyle bir yanlış varsa ona dikkat çekmek gerekir ya da gece saat 1 suları yanlış çevrilirse ona dikkat çekmek gerekir. Fakat anlam halesi içinde, anlam çerçevesi içinde nüanslar farklı olabilir, o nüans farklılıkları sonucunu şiir olmasına ya da edebi metin olmasına yarıyorsa, katkı sağlıyorsa onu yanlış çevrilmiş, böyle çevirmemeliydi diye değerlendirmek mekanik olur.

B.İ.: Peki çeviri ile ilgili – gerçi bu yan ürün dediniz ama- bir daha böyle bir çeviri kitabı çıkartıp...

Y.P.: Yok artık.

B.İ.: Planda yok diyorsunuz.

Y.P.: Bundan sonra yok. Ama birçok söyleşi yapıldı bu kitapla ilgili olarak, çeşitli dergilerde gazetelerde çıktı. Onları da takip edebilirsiniz, bulabilirsiniz. Belki orada da çeviri üzerine görüşlerimi biraz daha genişletmiş olabilirim.

B.İ.: Bir de şu çevirmenlik mesleği ile ilgili bir şeyler sorayım. Sizce Almanya'daki çevirmenlerle Türkiye'deki çevirmenlerin yaşam ya da mesleki algılanış biçimleri arasında çok büyük farklar var mı?

Y.P.: Yazar da farklı algılanıyor, çevirmen de farklı algılanıyor Almanya'da. Almanya'nın ekonomisi çok gelişmiş bir ekonomi ve yazarlık geleneği, çevirmenlik geleneği Türkiye'dekine göre çok eski. Shakespeare 18. yüzyıldan itibaren çeşitli Alman yazarları şairleri tarafından çevrilmeye başlamış, İtalyan yazarları öyle, İspanyol yazarları öyle çevrilmeye başlamış, Bizde bu Cumhuriyetle gelen bir şey aslında çeviri. Onun için oradaki önemi daha fazla. Türkiye'de hala çok az önemseniyor. Adını bile vermiyorlar kapakta çevirmenin.

B.İ.: Önemi doğrultusunda çevirmenin hayatı da tabii ona göre.

Y.P.: Tabii tabii.

B.İ.: Sizin Cem yayınlarından kitaplarınız çıkıyor. Daha önce?

Y.P.:Var, çeşitli yayınevlerinden çıkıyor.

B.İ.: Peki bir yayınevini bırakıp başka bir yayınevine geçerken sıkıntı yaşayarak mı geçer insan?

Y.P.: Nerede bastırabiliyorsak orada bastırabiliyoruz.

B.İ. Yani böyle bir bağlantı kurduğunuz zaman, onun devamı geldikçe yayınevine sürekli ...

Y.P.: Çok satan kitaplarınız yoksa yayınevleri nazlanıyorlar basmakta. O zaman nereyi bulursanız orada bastırılıyorsunuz. Çok satanları elden bırakmak çıkarmak istemiyor yayınevleri, çok kazanıyorlar. Ben de çok satan olmak istemiyorum, iyi yazar olmak istiyorum. Yani kendi kendimi tatmin etmek istiyorum, kendimi tatmin etmeden dışarıya vermek istemiyorum. Kendimi tatmin etmek de ancak seçkin bir yaklaşımla mümkün. Seçkin yaklaşım olunca okurunuz da az oluyor.

B.İ.: Çevirirken yazarken seçkin olunca yayınevi de ister istemez...

Y.P.: Az sattığı için ilgi göstermiyor yayınevi.

B.İ.: Peki olaylı değiştirdiniz bir yayınevi oldu mu?

Y.P.: Olmadı.

B.İ.: Peki size şunu çevirir misiniz diye getirilen ama sizin çevirmek istemediğiniz, reddettiğiniz?

Y.P.: Çok geliyor. İlk kitabını çıkarmış, benim Almanca'ya Türkçe'den çeviri yaptığımı bir yerden duymuş, öğrenmiş, adresimi de bulmuş, "Benim şöyle bir şiir kitabım var çevirir misin?", "Benim şöyle bir romanım var çevirir misin?" Onları tabii kabul etmem mümkün değil.

B.İ.: Peki sizin şimdi aklınızda, sırada bunu çevirmem lazım. m bunu çevirmeliyim dediğiniz bir eser var mı?

Y.P.: Türkçe'den Almanca'ya çok var.

B.İ.: Örnek?

Y.P.: Oktay Rıfat'ın kitabının çıkması lazım, Melih Cevdet Anday'ın kitabının çıkması lazım ama Almanya'da şiir az basılıyor, az satılıyor. Dolayısıyla Alman yayınevleri de şiiri kolay kabul etmiyorlar, rast geldikçe. Son çevirdiğim kitap İlhan Berk, fakat minicik, orada yetmiş 2. kuşak Bir Türk'ün kurduğu "Elif Yayınevi" diye Almanca kitaplar satan bir yayınevinde çıkarabildim onu İlhan Berk'i.

B.İ.: Ulaşabiliyor mu Almanlar?

Y.P.: Şimdi Almanya'da kitap yayınlanınca bugün bilgisayar üzerinden de ulaşmak mümkün.

B.İ.: Peki sizin bir çevirinizde size sormadan değişiklik yapıldığını fark ettiğiniz oldu mu?

Y.P.: Bana sormadan hiç öyle bir şey hatırlamıyorum.

B.İ.: Ya da size gelerek

Y.P.: Bana soru sorularak oldu tabii. Redaktörlerle çok çalıştım.

B.İ. Ama edebi açıdan mıydı? Diğer türlü olmadı değil mi?

Y.P.: Edebiyattı. Olmadı.

B.İ. Eserlerinizin kaçınıcı baskıya ulaştığını takip ediyor musunuz?

Y.P.: E tabii benim haberim oluyor

B.İ.: Peki bir sürü de ödül aldınız.

Y.P.: Ödüller önemli değil.

B.İ.: Değil mi?

Y.P.: Ödüller önemli değil. İlk edebiyat dünyasına ilk adım atmada belki ismin duyulması için bir önemi olabilir ama onun ötesinde ödüller benim için önemli bir şey değil.

B.İ.: İsim yapmanın dışında emeğinizin karşılığını almak, takdir edilmek?

Y.P.: Okur tarafından takdir edilmek en önemlisi.

B.İ.: Peki 50. sanat yılınızı geride bıraktığınız için eşinizin, sizin için kitap çıkartması, derlemesi, İnci Hanımın böyle bir çalışma ile karşınıza çıkması?

Y.P.: Sevindirici tabii başkası olmayınca o yaptı.

B.İ.: Başkası olmayınca mı, yoksa o değeri en yakından gören kişi olduğu için mi?

Y.P.: Başkası kendiliğinden müracaatta bulunmadı öyle bir şey için, o da başkalarına bu iş için başvurmak istemedi, kendisi yaptı.

B.İ.: Peki, son olarak hakkınızda çıkan birkaç makale inceledim dediniz ama sizin hakkınızda değil genel çeviribilimde ilgiliydi değil mi ? Kendinizle ilgili çıkan yazıları?

Y.P.: Hepsini topluyorum

B.İ.: Topluyorum, arşivliyorum diyorsunuz.

Y.P.: Hepsini. Onlarca dosya dolu, ne olacak onlar sonra bilmiyorum sonra, benden sonra ne olacak, belki çöpe gidecek.

B.İ.: Peki bilgisayarınızda mı?

Y.P.: Bilgisayara geçmedim, onunla uğraşacak ne vaktim var ne bilgim var.

B.İ.: Bunlar basılı mı?

Y.P.: Basılı kesikler, gazete-dergi kesikleri.

B.İ.: Neredeler?

Y.P.: Hepsi Almanya'daki evde

B.İ.: Diyecektim paylaşabileceğiniz varsa?

Y.P.: Almanya'daki evde.

B.İ.: Peki çok sağ olun.

Y.P.: Peki size başarılar diliyorum. Adresim var sorunuz olursa yazarsınız.

B.İ.: Sizinle ilgili ne bilirim istersiniz insanların şunu söylemek isterdim benim hakkımda bu yazılsa dediğiniz?

Brecht'in bir sözü vardır. Çevirdiğim bir şiir:

ÇAY KÖKÜNDEN ÇİN İŞİ ASLAN ÜZERİNE

Kötüler korkuyor pençenden.

İyiler göneniyor alımınla.

Böyle şeyler

İşitmek isterdim

Şiirim üzerine.

Bu sözden yola çıkarak iyi insandı diye bilinmem yeter.